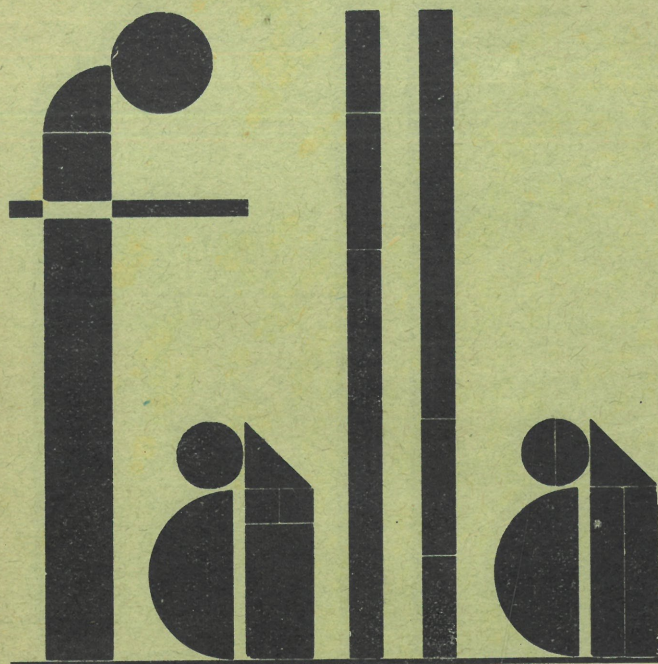


**l l i b r e t d e**



**Plaça de la República**

**Burriana, 1936**

**Repassa esta endevinalla,  
Oh llegidor advertit,  
I pronte voràs quí ha escrit,  
Girigotes pa esta falla.**



Plaza de la República

En esta plaza se encuentra  
el edificio de la  
Biblioteca Nacional  
y el Museo de Historia Natural.  
En la plaza se encuentra  
también el Monumento a la  
República.

**l l i b r e t d e**



**Plaça de la República**

**Burriana, 1936**

**Repassa esta endevinalla,  
Oh llegidor advertit,  
I pronte voràs qui ha escrit,  
Girigotes pa esta falla.**

Liberté



Place de la République

Burkina 1936  
On lit et on écrit  
Igneux vers qui se sont  
Qu'ils se font.

## Pròleg celestial

Si el pròleg és lo primer  
que un escriptor fica a un llibre,  
ara voran el calibre  
del pròleg que vaig a fer.

—

De la persiana darrere,  
la palmita entre les mans,  
la botella al seu alcanç  
i a la ràdio un *Miserere*,  
becava el senyor Sant Pere,  
als peus arropit el gos,  
xuplant, entre colps de tos,  
un puret en “las del vere”;  
quan un mosquit trompeter,  
agullonant-li el bascoll,  
li féu dir i no molt moll:  
—Recristo, quin cicater!  
I a d’este punt el Creador,  
que en tot lloc està present,  
—Què remugues, innocent?,  
digué a ~~Sant~~ Pere amb certa agror.  
—Perdó, Senyor; un mosquit  
que m’ha fet perdre el respecte.  
No comprenc com tal insecte  
haveu creat i a quin profit,  
aixina com atres varis  
que sols fan nosa als mortals.

—Tira al maxo dels ramals  
i no faces calendaris—  
li retrucà el Pare Etern;  
i escombrant a tres tongaes  
i escopinyant a l'Infern:

—Acosta ací, gran debaes,  
que em negares tres vegaes  
i critiques mon govern.

Aboca't a la finestra  
i escampa l'ull per l'espai:  
Pot equivocar-se mai  
el qui ha fet tal obra mestra?  
Eixe escrúpol que et treballa  
com un corcó la mollera,  
t'aclariré, com si et fera  
l'explicació de la falla.  
Puix, home, només calguera  
que tu em xafares la ratlla!

.....

Saps que Amor fón la raó  
que m'inspirà tan gran obra:  
l'Amor, que en tot lloc se troba  
de l'Univers en redó.

¿No és amor el sol que calfa  
del camp el llaurat tarròs,  
fent que cualle l'alficòs,  
el nap, la seba o l'alfalfa;  
o de l'humil caragol  
el daler amb què rescota  
buscant a la caragola  
per la vora del sequiol?

I el burro que, al ple migdia,  
quan al mosquer esparvera,  
refregant-se en la figuera  
pampolosa de l'alcria,  
explaia sa melengia  
rebusnant a sa manera

per la burra sandanguera  
que son cervell ensomia,  
¿no diu en tendra poesia  
que sent d'amor la foguera?

¿No és prova d'amor completa  
que, baix la lluna argentà,  
a això de la matinà,  
el gatet i la gateta  
fan el "Romeu... i Julieta"  
en el llom d'una teulà;  
i quan, al suau rosicler,  
li canta, escarbant el fem,  
la despertà al seu "harem"  
el gall en son galliner?...

Pla, instintiu, nét d'intenció,  
acomplint el desig meu,  
va l'Amor per tot arreu  
prosseguint la Creació.

¿I no esdevé gran desastre  
que sols l'home, en sa passió,  
perdent l'esme i la raó,  
d'Amor la candor empastre  
en eixa mala intenció  
que no la té ni el pollastre?  
Puix bo haguera estat que jo,  
veent lo que anava a vindre,  
no m'afanyara a contindre  
dels humans la perdició!  
Per això pensí acabar,  
lo primer, amb la vagància  
(que és perea i abundància  
lo que més tempta a pecar).  
I, prenint-me-ho amb calor,  
pensa que pensa..., ja està:  
Faré a Adan guanyar-se el pa  
del seu front amb la suor;  
i amb agulla i fil, un drap,  
foguer, espart i granera,

ja trobarem la manera  
d'eixir-ne en la dona a un cap.

I així, sense més espera,  
vaig fer fer: als matalaps,  
els animallets que saps;  
pluja, fang i polseguera;  
fil de llarc a les aranyes;  
als xiquets, mocs i maganyes...

—I hasta els mosquits condenats!!

—Parla amb modos i no estufes!

Si l'estiu porta el mosquit,  
també, per al teu resquit,  
dóna l'orxata de xufes.

Però, ahí tens del meu recel  
un altre important motiu:  
si fóra tan bo l'estiu,  
qui voldria anar al Cel?

—Lo cert, i és prova palmària—  
saltà Pere amb diplomàcia—,  
que no va tindre eficàcia  
la “contrarreforma agrària”.

Vullc dir, el llançar a Adan  
i a Eva del Paradís:

ella explota son encís  
per no fer-ne un brot, i avant;  
i ell, golondro, és sols constant  
per a jugar al “parxís”.

I així, mentres existixca  
(malgrat el vostre castic)  
serà el món un embolic  
que ni Déu que l'aclarixca.

—Capaç fores de donar  
hasta a mi, Pere, un sofoco!  
Els mosquits que et tornen loco,  
puix no te deixen becar!

Mes has de saber, tossut,  
que el Diable i la temptació  
fan part de la Creació,

perquè aixina ho he volgut.  
Iguals home i dona són,  
però l'home, està palpable  
que és del Mal més responsable,  
perquè ell governa el seu món.  
—Puix jo més clar que amb ulleres  
veig que, d'amor en el joc,  
no són ells, no —poc a poc!—,  
sinó elles les raboseres;  
les “coquetes” caraceres,  
les brases colgaes d'un foc  
que no dona més que lloc  
a fer perduts i troneres.  
Puix no cal dir que en la dona  
obríreu massa la ma  
i al punt tot se complicà  
per fer-la cosa tan bona.  
Lo que a mantindre m'obliga  
que entre tanta meravella,  
la Dona —justament ella!—,  
Senyor meu, vos ha eixit figa,

## Explicació i relació de lo contingut en la falla

Respecte el diví criteri,  
mes el de Pere m'atrau,  
i em veig ficat en un dau  
com per a perdre el senderi;  
puix l'argument d'esta falla  
si de l'home els drapets trau  
de la femella que cau  
tampoc la culpa no calla;  
i si als hòmens ens sap greu  
retraure'ls costums gens bones,  
el parlar mal de les dones  
no pareix ofendre a Déu?

.. . . . .

En qüestió tan decisiva  
pensava, tal com ho explique,  
quan vaig i en trobe a l'Enrique  
davant la "Cooperativa"  
provant-li a una ampolla un suro  
i amb gràcia dient-li a u  
per la "sortija" que du:  
—Bo debia ser el puro!  
Tinc una idea genial:  
A Enrique contar-li el cas,

ja que ellí pot traure'm del pas  
en una opinió *neutral*.

Li explique de què se tracta;  
trac de la falla el dibuix,  
i és lo primer que diu: "Uix!,  
i quina por fa eixa rata!"  
En quant a qui en males arts  
home o dona és el pitjor,  
creu Enriquito millor  
vore la falla per parts.

—

I ahí veem a una vagassa  
que es té per bona persona,  
preparant una "encerrona"  
com no s'ha vist en cap plaça.  
¿A d'ella què li se'n dóna,  
si de tals casos n'hi ha un feix,  
que siga l'home mateix  
el qui a la xica encaixonona?

—I el bèstia per què no mata  
—diu Enriquito— a eixa vella?  
O no agafa la corbella  
perquè sap, parlant en plata,  
com maneja la costella  
el tacó de la sabata?

De si és la xica innocent  
o sap el Diable a on la porta,  
quasi que no ens importa  
ni a nosatres ni a la gent.  
Allà el qui per males arts  
la rata caçar espera  
i quan la creu més sencera,  
li resulta en quatre *parts*.

Però esta no és, per les senyes,  
de lès de "faena, fuig",  
que, per eixir del rebuig,  
se pinten morros i grenyes,  
i qualsevol es figura

(no contant en fanecaes)  
a quin preu compren... debaès  
els vestits i la pintura.  
Pareix més, la d'esta falla,  
ser col tendra a la qui ajuda  
la misèria (que és... morruda)  
a passar-se'n de la ratlla.

Un punt Enrique es reposa  
i ell que a les dones mamprén,  
als hòmens tampoc nò sent  
deixar-los com una rosa:

—Mira'm eixe que amb la rata  
juga al "golf" com els anglesos!  
I és que n'hi ha que són... pagesos  
i més "frescos" que l'orxata!  
Ja fan bé certes mullers,  
quan la taronja se cull,  
si el marit vol vendre a ull,  
elles dir-li que a milers;  
puix, duent-los la contrària,  
al desfer el tracte fet  
pot que torne algun billet  
que els fugia de la sària.  
I sabut és que pessetes  
que ells fan a la callanteta  
mai són per a la caixeta  
de les pobres animetes.  
Perquè n'hi ha... de totes classes,  
puix és llarg el mostruari:  
hi ha el que un viatge necessari  
fing de sobte, i va a dos passes;  
qui el sarnaxo agafa amb sorna,  
l'escopeta, el gos, la gossa...;  
i el santet que va a Tortosa,  
i hasta el qui se'n va... i no torna!  
Però, el modo que ix més pla

de jugar a la rateta  
és el tindre una alquerieta  
un poc llunta i amagà.  
De casats, uf!, n'hi ha una tropa  
que ni xista ni respira  
dins de casa, però en fira  
no s'hi perd un "Fuera ropa"!,  
que ja, ja! Quantes n'envia  
la muntanya de "donzelles"  
ací baix que al poble d'elles  
tornen ja d'ames de cria!

Però, acàs, amb cels i pena  
tanta dona no viuria  
si amb més mel, més alegria  
i un poc manco de novena,  
fóra —la sistella plena—  
qui anara amb l'home a l'alcria!

.....  
Mala llengua té Enriqueto,  
però encara no'm se calla  
sense dir-me que a esta falla  
li ha faltat un "requisito";  
algo que, si no és de rata,  
diu que té el seu argument:  
com hi ha mar, puix u que pren  
part en alguna regata.

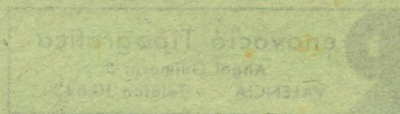
Lo cert, i Déu m'assitixca,  
que d'acord amb Pere estic:  
que és el món un embolic  
que el Diable que l'aclarixca!

Burriana 13 de març del 1936.

de jugar a la taiteta  
és el tindre una alquerieta  
un poc lluna i anegada  
De cassar, ull, n'hi ha una tropa  
que ni s'afeta ni respira  
dins de casa, però en fora  
no s'hi para un "Pueri roga"  
que ja ja! Quantes n'envia  
la manzanera de "donzellot"  
al baix que el poble d'elles  
formen ja 5 dames de crisi!  
Pero, seas, amb cels i pena  
tanta dona no vivria  
si amb més mel, més alegria  
i un poc manco de novena,  
fóra la rialla plena  
qui ensaia amb l'home a l'altra

Mais tengués la Enriqueta  
pés encara no m'he calla  
senes dir-me que a casa taita  
li ha faltat un "pedrino"  
algo que, si no es de rata,  
hin que té el seu argument  
som hi ha mal, guix i que pren  
part en alguna regata.  
Ho cert i ben m'assustica,  
que d'acord amb l'ore estic  
que es el món un embolic  
que el Diable que l'acabica

Guironga 13 de març del 1936



**R**enovació Tipogràfica  
Angel Guimerà, 5  
VALENCIA      Teléfon 10.843

ARXIV Rabel Sohn n° 10868